

До спеціалізованої вченої ради К 26.503.01
у Науково-дослідному інституті публічного права
03035, м. Київ, вул. Г. Кірпи, 2А

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента
Гаруста Юрія Віталійовича на дисертацію Зубко Оксани Михайлівни
«Адміністративно-правове регулювання оборонно-промислового
комплексу України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Збройний військовий конфлікт на Сході України спричинив потребу у проведенні комплексу оборонних заходів, які на сучасному етапі мають назву «Операція об'єднаних сил», проте, враховуючи рівень небезпеки, Україна потребує більш радикальних та дієвих механізмів на шляху протидії агресорам.

Нині неможливо здійснювати оборонні дії без новітньої та сучасної військової техніки, зброї і обладнання. Відповідно, виготовленням, модернізацією та реалізацією військових об'єктів займаються суб'єкти оборонно-промислового комплексу. Український військово-оборонний комплекс не вирізняється своєю потужністю, що негативно впливає на оборонний потенціал держави.

Таким чином, як влучно визначила здобувач, нестабільність в українському суспільстві, порушення прав, свобод та законних інтересів осіб в Україні, окупація українських територій, проведення «Операції об'єднаних сил», недовіра національної військово-промислової політики, потреба в реформуванні оборонно-промислового комплексу шляхом упровадження міжнародних стандартів зумовлюють потребу дослідження адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України.

З огляду на вище викладене, дисертаційна робота Зубко Оксани Михайлівни «Адміністративно-правове регулювання оборонно-промислового

комплексу України» є безперечно актуальною, оскільки, незважаючи на існуючі наукові праці із даної проблематики, питання визначення механізму адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України, напрямків його удосконалення та можливості використання зарубіжного досвіду з цього питання не були предметом системного вивчення або окремого аналізу та розглядалися лише поверхнево.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації.

Вказане дисертаційне дослідження містить достатньо обґрунтовані наукові положення, висновки та рекомендації і є одним із перших в українській науці адміністративного права самостійним комплексним науковим дослідженням теоретичних та практичних проблем адміністративно-правового забезпечення оборонно-промислового комплексу України. Розглянувши дисертацію можна зробити висновок, що автор дійсно на підставі аналізу існуючих підходів учених, чинного законодавства України і практики його реалізації, а також проектів нормативно-правових актів визначив сутність та особливості механізму адміністративно-правового забезпечення оборонно-промислового комплексу України, а також окреслив напрямки його вдосконалення.

Загальна структура роботи в цілому є логічною, послідовною, раціональною, обґрунтованою предметом, метою та завданнями дослідження.

Фундаментальність та комплексність роботи проявляється у всебічному та поступовому вивченні дисертанткою предмету дослідження. Відповідною гарантією достовірності та теоретичної обґрунтованості наукових положень висновків та рекомендацій, сформульованих автором є вірно поставлена мета та завдання дослідження, логіка викладеного матеріалу.

Мета роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад, нормативних основ і практики діяльності публічної адміністрації визначити засади та механізм адміністративно-

правового регулювання оборонно-промислового комплексу України та розробити пропозиції щодо його вдосконалення.

Структура дисертаційної роботи дозволила автору повно охопити предмет дисертаційного дослідження.

Достовірність та теоретична обґрунтованість наукових положень висновків та рекомендацій, які сформульовані в дисертаційному дослідженні забезпечена в першу чергу достатнім обсягом теоретичного та практичного матеріалу, що був опрацьований дисертантом під час підготовки та написання дисертаційного дослідження, а також застосуванням широкого спектру загально-наукових та спеціальних методів дослідження для отримання пропозицій та висновків.

Методологічною основою дисертаційного дослідження є сукупність методів і прийомів наукового пізнання. Їх застосування характеризується системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їхнього соціального змісту і юридичної форми, здійснити системний аналіз адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України.

У процесі дослідження використано сукупність методів наукового пізнання. Діалектичний метод використано при формуванні більшості положень наукової новизни. Системно-структурний метод дозволив здійснити аналіз адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу як об'єкта адміністративно-правових відносин. Формально-правовий метод став у нагоді при визначенні загальних особливостей та змісту механізму адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу. За допомогою формально-логічного методу було визначено взаємозв'язок національної безпеки з оборонно-промисловим комплексом. Спеціально-юридичний метод використовувався при аналізі нормативного забезпечення оборонно-промислового комплексу та шляхів його удосконалення. У більшості підрозділів застосовувалися методи аналізу та синтезу, за допомогою яких було проаналізовано позиції науковців та виділено

особливості правових категорій у цій сфері. Метод класифікації дозволив систематизувати принципи та елементи механізму правового регулювання оборонно-промислового комплексу. За допомогою порівняльно-правового методу було здійснено аналіз зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу. Прогностичний метод дав змогу визначити напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу, а завдяки конкретно-соціологічному методу було проведено власне соціологічне опитування.

Все це дозволило авторів сформулювати ряд важливих наукових положень, висновків та рекомендацій. Саме тому викладені в дисертації погляди здобувача на проблеми адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України є достатньо обґрунтованими, а зроблені висновки та визначені поняття мають відповідний ступінь наукової новизни. Всебічність зробленого аналізу підтверджується достатньою кількістю використаних автором наукових, інформаційних та правових джерел.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами та темами.

Дисертаційне дослідження відповідає завданням і основним напрямам Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5/1215, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016 – 2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03 березня 2016 р.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права визначити механізм адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України та запропонувати шляхи впровадження міжнародного досвіду та оптимізації державного регулювання в оборонній сфері, обґрунтувати низку нових

теоретичних положень і висновків, надати практичні рекомендації та пропозиції з досліджуваних питань.

Наукова новизна отриманих результатів аргументується тим, що дисертація є одним із перших монографічних досліджень у вітчизняній правовій науці, присвяченим аналізу адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. У результаті проведеного аналізу сформовано низку висновків, рекомендацій і пропозицій, відмінних від раніше одержаних результатів. До вагомих результатів дисертаційного дослідження Зубко О.М., які відрізняються науковою новизною, можна віднести:

– розкриття змісту адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України, який полягає в сукупності засад та адміністративного інструментарію діяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо функціонування і розвитку оборонно-промислового комплексу з метою забезпечення воєнізованих підрозділів відповідних державних органів зброєю, артилерією (боєприпасами), бойовою технікою та іншим військовим майном для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності та інших національних інтересів України;

– застосування принципу доступу до оборонних проектів широкого кола суб'єктів господарювання всіх форм власності, відповідно до якого визначаються засади діяльності державних підприємств, які входять до складу Державного концерну «Укроборонпром», залучають в якості субпідрядників на конкурсних засадах численних суб'єктів господарювання та фізичних осіб-підприємців, які спроможні виготовляти, ремонтувати та модернізувати військову техніку, спорядження, зброю та інше майно для найбільш повного задоволення потреб Збройних Сил України та інших військових формувань;

– узагальнення зарубіжного досвіду щодо адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу, у результаті чого доведено, що перехід оборонно-промислового комплексу України на стандарти виробництва і сертифікації продукції за стандартами НАТО є необхідним і

безальтернативним напрямком адміністративної діяльності спеціальної публічної адміністрації в цій сфері.

Дисертантом запропоновані зміни в діюче законодавство стосовно підвищення ефективності адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо забезпечення всім необхідним мілітаризованих підрозділів шляхом удосконалення статусу Міністерства оборони України як центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну військово-промислову політику, більш тісної координації їх з іншими міністерствами і відомствами, поетапного переходу всіх виробників військової продукції та її сертифікації відповідно до стандартів НАТО. В роботі доведено, що вдосконалення законодавства щодо адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України має бути спрямоване на: підвищення ефективності публічного управління державними оборонними підприємствами; підняття відповідальності Ради національної безпеки і оборони України у сфері регулювання оборонно-промислового комплексу; удосконалення системи суб'єктів державного управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі шляхом реформування центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну військово-промислову політику.

Доведено та обґрунтовано необхідність удосконалення наукових положень щодо адміністративно-правових аспектів забезпечення національної безпеки у сфері оборонно-промислового комплексу як виокремлення специфічних особливостей предмета (явища) стосовно юридичної природи оборонно-промислового комплексу як невід'ємної складової системи національної безпеки, в якому виявляються елементи як планування (централізації), так і децентралізації (виробництва на основі проведення тендерних закупок), здійснюється суворе забезпечення дотримання державної таємниці, відкритості і прозорості відповідно до стандартів НАТО.

У висновках дисертації на основі теорії адміністративного права, чинного законодавства, досягнень публічної адміністрації наведено нове

розв'язання наукового завдання стосовно адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України, викладено найбільш важливі наукові результати.

Притаманна роботі наукова новизна, що порушує ряд неосвітлених вітчизняною адміністративною наукою проблем, пропонує їх вирішення що дозволять ефективніше забезпечувати державу оборонно-промисловими об'єктами.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

Дисертаційна робота Зубко О.М. являється вагомим внеском у розвиток теорії та практики адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. Викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані у науково-дослідній сфері як основи для подальшої розробки механізму адміністративно-правового забезпечення регулювання оборонно-промислового комплексу України; у навчальному процесі при підготовці та проведенні лекцій, семінарських і практичних занять зі студентами з дисциплін «Адміністративне право», «Порівняльне адміністративне право», «Правове забезпечення публічного адміністрування»; у правотворчому процесі при підготовці змін та доповнень до законодавчих та нормативно-правових актів, що стосуються регулювання оборонно-промислового комплексу України; у практичній діяльності під час захисту та представництва прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у адміністративних судах, органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути корисними як для науковців, які працюють у сфері адміністративного права, так і для сфери діяльності публічної адміністрації.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, виклад запропонованих у роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел з проблематики дисертаційного

дослідження. Дисертант сформулювала висновки, які здатні стати значним внеском у розвиток вітчизняної теорії адміністративного права.

В роботі розкрито зміст адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України, як сукупності засад і адміністративного інструментарію діяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо функціонування й розвитку оборонно-промислового комплексу у відповідних формах і методах адміністративної діяльності та відповідних адміністративних процедурах. Вони формуються на основі норм адміністративного права, створюють відповідний механізм правового регулювання і визначають нормативне, публічно-управлінське, організаційно-правове, виробниче (адміністративно-господарське), науково-дослідницьке, технологічно-правове та режимно-правове забезпечення Збройних Сил України та інших воєнізованих структур зброєю, артилерією і боєприпасами до них, бойовою (ракетними установками, літаками, бойовими кораблями, танками, бронемашинами та ін.) технікою, іншим військовим майном для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності та інших національних інтересів України.

Враховуючи вище наведене, висновки дисертаційного дослідження є цілісними, логічними та обґрунтованими, відповідають меті за завданням дослідження та містять важливі теоретичні положення щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України.

Основні результати дисертаційного дослідження викладено у семи статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та трьох тезах доповідей у матеріалах науково-практичних конференціях та круглих столів. Перелік наукових праць, що опубліковані здобувачем та аналіз їх змісту свідчить про те, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження достатньо повно викладені у вітчизняних наукових фахових виданнях, пройшли апробацію у науково-практичних конференціях і матеріалах круглого столу.

Автореферат дисертації та наукові публікації відображають зміст і результати виконаної дослідної роботи.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту та оформлення дисертації. В цілому високо оцінюючи зміст дисертаційного дослідження, високий рівень обґрунтованості теоретичних та методичних положень, слід відмітити, що рецензована дисертація, містить певні недоліки та дискусійні положення:

1. Потребує редакційної правки наведене здобувачем поняття «адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України» (С. 85) як сукупності різноманітних форм, методів і засобів юридичного впливу суб'єктів публічної адміністрації на правовідносини, зокрема, «методи» і «засоби» у цьому значенні є ідентичними правовими категоріями, тому варто було б вказати лише одну конструкцію.

2. Незбагнено розкрито наукове розуміння механізму адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України (С. 85-86), у першому розділі, яке б доцільно було б визначити у другому розділі, що носить назву «Механізм адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України».

3. Хотілося би почути відповідь, як на практиці використовується принцип стимулювання суб'єктів публічної адміністрації до ефективного адміністрування оборонно-промисловим комплексом? (С. 87)

4. Дещо ширшим за предметом є підрозділ 3.1. що має назву «Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу», так як в ньому розкрито міжнародний досвід такого регулювання – НАТО та ЄС.

5. На С. 131 запропоновано зміни і доповнення до Статуту Державного концерну «Укроборонпром», що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 р. № 993, щодо підвищення ефективності його державного управління, проте не розкрито, які саме зміни пропонує здобувач?

В тім зазначені зауваження та побажання мають переважно дискусійний характер, тому суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

На підставі викладеного, можна зробити висновок що дисертаційне дослідження Зубко Оксани Михайлівни «Адміністративно-правове регулювання оборонно-промислового комплексу України» виконане на високому науковому рівні, є завершеним самостійним дослідженням, характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок здобувача в науку.

Автором досягнуто мету та виконано поставлені завдання дослідження, отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретну наукову проблему, та мають суттєве значення для науки адміністративного права, оскільки розкривають сутність та особливості адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. Висновки та рекомендації, що отримані під час дослідження мають важливе практичне та теоретичне значення для оптимізації та підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України. За змістом та оформленням дисертація Зубко Оксани Михайлівни відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів. Зміст автореферату ідентичний змісту дисертації та її основним положенням.

Беручи до увагу те, що наведені вище зауваження суттєво не позначаються на загальній позитивній оцінці результатів дисертаційного дослідження, свідчить що дисертаційне дослідження на тему «Адміністративно-правове регулювання оборонно-промислового комплексу України», подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, є завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково-обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову задачу суттєвого значення для адміністративно-правової науки. За своїм теоретичним рівнем, науковою обґрунтованістю та новизною, оформленням дисертація відповідає вимогам п. 11, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор –

